

Undervisning av fremtidens åpne forskere

Elin Stangeland, (UiS); Marianne Soon Ophaug Wehus, Camilla Holm Soelseth (OsloMet); Shea Allison Sundstøl, Dag-Even Martinsen Torsøe (USN) og Linda Johnsen (UiS)

Program

- Introduksjon
- Erfaringer fra institusjonene
 - Universitetet i Stavanger
 - Universitetet i Sørøst-Norge
 - OsloMet
- Diskusjon

Åpen forskning i Norge

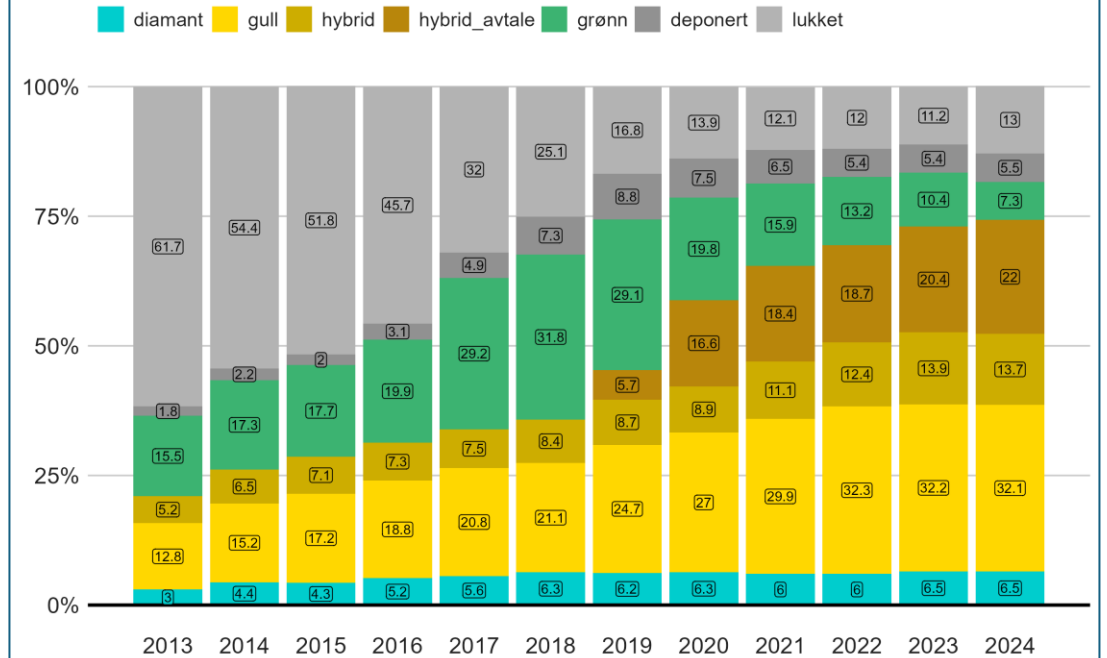
- 80 % (ish) av vitenskapelige artikler er åpent tilgjengelige
 - 182 328 fulltekst i NVA
- 18 594 fulltekst avhandlinger i NVA
- 2182 åpne datasett i [DataverseNO](https://dataverse.no)

Føringer:

- [Strategi for norsk vitenskapelig publisering etter 2024](#)
- [Forskningsrådets Policy for åpen forskning](#)
- Forskningsfinansører og forlag
- Institusjonelle politikker og retningslinjer

Distribusjon av åpen tilgang-artikler (%)

Sektor: Uh - 2013-2024

Source: /Sikt/LAT

Strategi: Drivkraft 2030. Satsing:

«Eit ope universitet - Sikre kunnskapsdeling gjennom formidling og open tilgang til publikasjonar og forskingsdata»

- I biblioteket følges dette breidt opp med støtte for:
 - Åpen publisering og publiseringstjenester
 - FAIR data
 - Åpen deling av kunstnerisk utviklingsarbeid
- Ph.d.'ene er en viktig målgruppe for våre aktiviteter

Foto: UiS Tonje Elise Karlsen

Aktivitet rettet mot Ph.d.

- Åpne Ph.d. kurs i temaer rundt åpen forskning
- Ph.d. Complete kursene
- Inviterte bidrag i:
 - Poenggivende kurs
 - Ph.d.-dager
 - Hos Ph.d. grupper på fakultet
- Veiledning
 - Marie Curie Ph.d. og postdoktorer
 - Individuelt på forespørsel

PhD avtaleendringer

Oppstart

- En første datahåndteringsplan skal være med i søknaden

Avslutning

- Underliggende data for avhandlingen skal deles så åpent som mulig, i tråd med gjeldende retningslinjer for forskningsdatahåndtering på UiS
- Avhandlingen skal publiseres i Nasjonalt vitenarkiv

Neste skritt på UiS

- UiS turné om åpen forskning policy og datahåndtering
- Enda bedre oppfølging i Ph.d. løpet
- Bidra på samordnede Ph.d. kurs
 - Forskningsetikk
 - Kvalitativ og kvantitativ metode
- Datahåndtering på fakultet(er)?
- Nye eksterntfinansierte prosjekter?
- Mer ressurs?

USNs tilnærming til åpen forskning:

- Vi ønsker å bygge en kultur der åpen forskning er **en selvfølge**.
- Derfor retter vi oss primært mot yngre forskere og stipendiater.
- At vi også får med de etablerte, ser vi på som en bonus.
- Helhetlig politikk for åpen forskning lansert i 2024

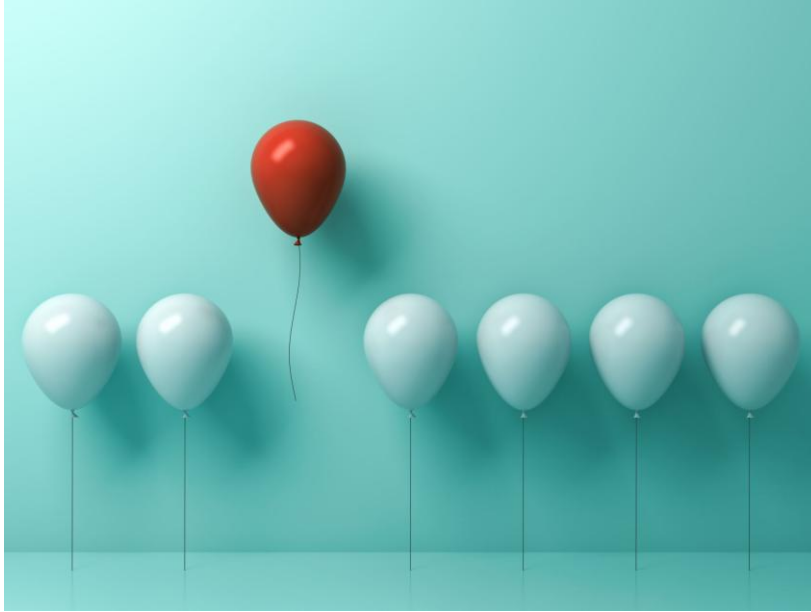
Våre erfaringer:

- Det er vanskelig å få ansatte og stipendiater til å delta på åpne webinarer og kurs (selv med mat).
- Kulturendringer tar tid. Og ikke alle blir med på reisen før de må.
- Frykten for å gjøre feil – som brudd på GDPR, eierskap og rettigheter – veier tyngre enn ønsket om å lykkes, og den kveler nysgjerrigheten på å prøve noe nytt.
- Det krever tid å skreddersy en støttetjeneste som møter brukernes behov, ikke minst på grunn av USNs store faglige bredde.

Det går i riktig retning

- USNs vedtatte politikk utløste en bred institusjonell samtale om åpen forskning generelt og FAIR-prinsippene spesielt.
- Politikken er vår rød tråd; nettsider, materiell og retningslinjer operasjonaliserer den i praksis.
- Resultatet er konkret: **større synlighet og vesentlig flere publiserte datasett.**

Veien videre for USN

- Vår PhD-emne (5 studiepoeng) Literature Management and Scholarly Communication er lagt ned.
- Vi jobber med å erstatte den med en serie av 2,5-poengs mikroemner.
- Vi formidler åpen forskning på hver anledning!

OSLOMET

OsloMet Tilnærming til åpen forskning

FoU-strategi sier at OsloMet skal: OsloMet

- Bygge en sterk forskningskultur: OsloMet skal fremme et miljø der etikk, integritet og åpenhet er fundamentet.
- Åpen tilgang som standard: OsloMet har som mål å spre resultater fra forskning så bredt som mulig og gjøre kunnskap åpent tilgjengelig for alle.
- Fra forsker til publikum: Vi støtter våre ansatte i å formidle forskningsresultater så langt det lar seg gjøre i åpne kanaler og med åpne lisenser.
- Fremtidens forskere: Vårt mål er at ph.d.-kandidater integreres godt og får innsikt i vitenskapelige standarder.

Erfaringer

- Det er utfordrende å få forskere til å delta på åpen kurs. Vi har hatt mer suksess med å tilby kurs på bestilling og med å bidra med kurs om åpen forskning som en del av et større arrangement. Lavterskel tilbud som lunsjmøter, har også fungert bedre.
- Mye kvalitativ forskning. Mange forskere på OsloMet kommer fra fagfelt som ikke har tradisjon for datadeling. Dette gjør det mer krevende på skape kulturendring. + *hva kan faktisk deles?*
- Økt fokus på personvern og informasjonssikkerhet gjør også at mange kvier seg for å dele forskningsdata åpent. Krever mer støtte.
- Forskerne henvender seg ofte (for) sent i forløpet til støttetjenesten, spesielt i forbindelse med krav fra finansiører og forlag.
- Kommunikasjon: Det er vanskelig å nå stipendiatene som samlet gruppe gjennom etablerte kanaler.

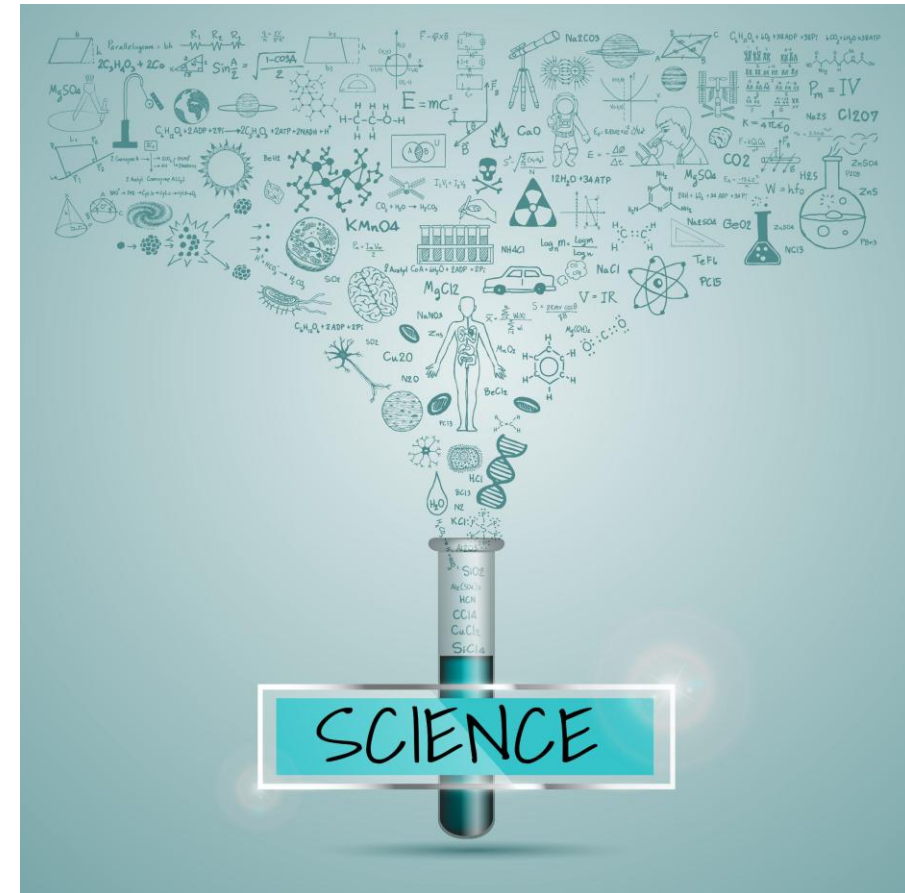

Hvor er vi nå

- Rammeverket er på plass:
 - Policy for håndtering og tilgjengeliggjøring av forskningsdata med krav om FAIR, åpen arkivering og datahåndteringsplan (vedtatt 2022, lansert 2024).
 - Rettighetsstrategi for åpen publisering av vitenskapelige artikler i vitenarkivet (2024)

Press utenifra: krav til publisering fra finansiører og tidsskrifter

- Styrket infrastruktur: Vi ble med i DataverseNO-konsortiet (2024)
- Symploké - nettverk for forskningsdatahåndtering etbl. 2025
- Phd-day
- Ny støttetjeneste: Opprettet støtteteam for forskningsdatahåndtering (2026) og skal snart lansere nye nettsider og utvidet tilbud
- BONUS: "Geriljavirksomhet" 🥷

Veien videre

- Skal bidra med en modul på et obligatorisk ph.d.-emne i forskningsetikk
- Vi får økt IT-kompetanse i UB (flytting av forskningsstøtte IT)
- Utvide og satse på:
 - Symploké
 - Phd-day
 - Støtte i forskningsprosjekter, med "snikinnføring" av bestepraksiser 🤗
 - Tjenestetilbudet til forskningsdatahåndtering
 - for eksempel Carpentry-kurs (i samarbeid med UiO)

Målet er kompetanseheving i god forskningsdatahåndtering.

- Gir økt bieffekt i form av mer publisering? 🤞

Diskusjon

Diskusjonspunkter

- Hvordan få til kulturendring for åpen forskning? Hvordan kan vi jobbe med de unge for å få innført disse endringene?
- Hvordan slår denne kulturendringen ut for fagområder med ulike forskningspraksiser, f.eks. kvalitativ metodikk, digital humaniora eller for kunstnerisk utviklingsarbeid
- Spørsmål fra salen